

שני חידות נושאות
פרסים בעמודים 3
ו-4

מעיינין הפרשה

פרשת נח | תש"פ

תוכן עניינים

- 1.....דברי תורה לפרשת השבוע.
- 3.....ענייני שבת קודש.
- 3.....שאלות לפרשת השבוע ותשובות לשאלות הקודמות.

ההשפעה שיש לפעולה של אדם!

סיפר רבינו ה"חפץ חיים": פעם אחת לפני שנים רבות היה רב צדיק וחסיד, אחד מגדולי הדור שעשה סעודה והשתכר. עלה על השולחן והחל לרקוד, לשמוח ולהשתובב, עד שהתפשט מבגדיו כולם ונשאר ערום לגמרי...

מרום מאמץ נרדם. כשהתעורר נזכר בכל מה שעשה, התבייש מאד ולא יצא מביתו חודשיים. כשיצא אחרי חודשיים לרחוב ראה חנות של תמונות ומזכרות, והנה במרכז חלון הראווה עומדת תמונה שלו כשהוא שיכור. ברח חזרה לביתו...

מרום בושה החליט לעזוב את המדינה ונסע ללונדון. שם ראה כי בכל חנויות הספרים נמצא ספר לבני הנוער הכותב נגד שכרות, ובכריכת הספר תמונה שלו ערום ומבוזה. ברח גם משם, ונסע הרחק, לניו יורק, שם חשב שלא יכירוהו.

באותו זמן החליטה ועדת האו"ם כי בגלל בעיות השכרות בעולם שבכל מדינות העולם יקדישו יום אחד בשנה נגד השכרות, ושעה אחת יספרו וידברו עליו - ראו מה עשתה שכרות לצדיק כמוהו, ויראו תמונות שלו... לאן ילך אותו צדיק מרום בושה, הרי בכל העולם רואים אותו וקוראים עליו? אמר ה"חפץ חיים", זה לא סיפור חדש, זה סיפור ישן מאד, לפני ארבעת אלפים שנה. ומי היה אותו צדיק? זהו הצדיק נח, שעד היום כל ילד וילדה לומדים עליו בחומש. ומדי שנה בשנה קוראים בתורה את פרשת נח. ואפילו הגויים קוראים עליו. רואים אנו נורא ואיום מה ההשפעה שיש לפעולה של אדם! (מתוך דרשתו של הרב גלינסקי)

ואך את דמכם לנפשתיכם אדרוש (פרק ט' פס' ה')

אחד ומיוחד היה רבי ראובן שפניר, כל ימיו עסק במצוות וגמילות חסדים. נספר מעשה אחד מני רבים שארעו עמו.

המעשה אירע בימי העליה הגדולה לארץ של יהודי גרמניה ערב שבת ור' ראובן ממהר לקבלת שבת בבית הכנסת הגדול בעיר תל אביב. בדרכו הוא חולף על פני זוג צעיר ותינוק ביד האישה, כשהם הולכים במהירות ובחפזון לכיוון הים. עיניהם אדומות מבכי והם נראים בצרה גדולה. ר' ראובן עיכבם ופנה אליהם באדיבות, וביקש לדעת את סיבת צערם. הם שתקו ודמעות עלו בעיניהם. הפציר בהם.

החל האיש מספר את צפונות ליבו: "לפני מספר חודשים עלינו מגרמניה לארץ ישראל, אין לנו אף מכיר וקרוב בארץ, אין לנו היכן לגור. לישון אנו ישנים על ספסלים בגנים ציבוריים. בגלל התינוק איננו מוצאים עבודה. החלטנו החלטה נוראה: לאבד את עצמנו לדעת בטביעה". כאשר שמע ר' ראובן דברים אלו צעק צעקה גדולה: "גיוואלד! הישמע כזאת בישראל!!" פנה אל בני הזוג ואמר: "עלי דאגתכם, מהיום אני קרובכם, לא אנוח ולא אשקוט עד שאסדר אתכם."

חשב קצת ואמר: "בואו אחריי". לקחם לבנין שהיה בשלבי הבניה האחרונים. לא היסס ר' ראובן ובעצם השבת דחף את הדלת בגופו החסון פעם ופעמיים עד שהדלת נפתחה לרווחה, הכניסם לחדר ואמר להם: "כאן תשבו עד אחרי שבת, ואי"ה לאחר מכן אדאג לכם לדירה קבועה." ר' ראובן לא נח לרגע. ניגש לשכנים ברחוב וביקש אוכל. הללו הורידו מן הפתיליה את סיר החמין שהכינו למחר ונתנו לו. השיג חלות וכלי מטבח. אירגן מזרונים ושמיכות, ושוב אמר להם דברי עידוד. במשך השבת הוא אסף כל טוב והביא להם.

ביום ראשון בבוקר השכים ר' ראובן, ולפני שהתפלל הגיע לבנין שם היו הזוג, להיות לפני הפועלים, כדי שלא יגרמו להם צער ובושה. התחיל דין ודברים, ובעל הבית הוזמן למקום.

הסכים בעל הבית שהם ישארו עד שימצאו דירה. וכדי למנוע פלישות לדירות הסכים להעסיק את האיש כשומר לילה בבנין. בעזרת ר' ראובן הועבר הילד לבית ילדים והאישה מצאה עבודה. כיום

מותר לגלות כי העולה המסכן והמיואש של אז נהיה לאחד היבואנים והיצואנים הגדולים בארץ! כל השנים הוא חיפש אחר ר' ראובן להודות לו על הצלתם אשר זכה לקיים בשעת צרתם. כששאלו פעם את ר' ראובן מה עלה בגורלם של בני הזוג. ענה שהוא נזהר מלפגוש אותם, כיון שהוא חושש כי יהודי זה שבשעתו הגיע עד דכא וב"ה נהפך עליו הגורל ונהיה לעשיר, הרי אם יפגשו פנים אל פנים עלול להזכר במעמדו השפל שהיה אז, ובפרט יזכר במעשה שרצה לאבד אותם ואת ילדם הרך בעת צרתם, תהיה לו מזה חלישות הדעת והוא יתבייש מפניו, לפיכך מוטב להמנע מפגישה כזו!!! (ספר מירון)

מי מפחד ממי

"ומוראכם וחיתכם יהיה על כל חית הארץ" (פרק ט' פסוק ב')

פעם אחת נסע רבי אורי מסטרליסק עם כמה מחסידיו ועגלתם עברה בתוך יער. פתאום עצרו הסוסים בבהלה. העגלון ראה, כי מולם עומד דוב אימתני ומתכוון לזנק עליהם, והחל לזעוק. אמר רבי אורי לעגלון: "אל תפחד." הוא ירד מהעגלה והלך לעבר הדוב, וכשהתקרב אליו, הרים מעט את כובעו וחשף את מצחו ומיד הדוב ברח.

לאחר מכן אמר רבי אורי לחסידיו: "אל תחשבו שזה מופת. פשוט נאמר בתורה 'ומוראכם וחיתכם יהיה על כל חית הארץ'. אם האדם אינו מקלקל את צלם אלוקים שעליו, אין לו לירא משום חיה, אלא בעלי החיים יפחדו ממנו."

יונה או עורב

כשהציעו לרבי צבי הירש ברלין את כיסא הרבנות בעיר ברלין, ביקש לשלוח לשם שליח שיברר את מצבה הרוחני של העיר.

בתחילה אמר לשלוח לשם אחד ממקורביו, יהודי למדן וירא שמים, אך לאחר מכן חזר בו ושיגר יהודי מודרני קצת, 'משכיל' למחצה.

הסביר רבי צבי הירש למקורביו: "אחרי המבול, כשרצה נח לדעת אם הרשעים אינם עוד, שלח תחילה את העורב ולא את היונה. כי היונה, בתומתה, לא הייתה מבחינה ברשעים, והללו גם היו מסתירים את רשעתם מפניה. ואולם בעורב יראו אחד משלהם ולא יעמידו פנים, וכך יכול דווקא העורב להביא חוות דעת נכונה..."

כי מלאה הארץ חמס מפניהם (פרק ו', פסוק יג)

ואמרו חז"ל: "בא וראה כמה גדול כוחו של חמס. שהרי דור המבול עברו על הכל ולא נחתם גזר דינם עד שפשטו ידיהם בגזל." בתקופה האחרונה לחייו של הגאון רבי חיים גריינימן זצ"ל, הייתה בבית שאלה של פיקוח נפש, והוא הוצרך להתקשר לרופא בכיר שהכירו, שיבוא מיד לביתו, והיה זה באמצע הלילה. הוא ביקש מנכדו שהיה לצידו, שיביא לו את ספר הטלפונים לראות במדויק את המספר... הנכד שאל אותו: "הרי סבא מתקשר אליו בתדירות כה גבוהה וזוכר את המספר בעל פה ומדוע צריך את הספר...!!" השיב הגר"ח בפליאה: "עם הזיכרון שלי אני אכן רשאי להשתמש ביום, אך באישון לילה, אם אני טועה בספרה אחת אני עלול להעיר משפחה שלמה, שם צריך אחריות לבדוק שהמספר מדויק בתכלית כדי שלא אכשל חלילה בגזל שינה..." (מתוך מאמר לדמותו)

ענייני שבת קודש

זכירת השבת

מצות עשה מן התורה לקדש את השבת בכניסתו, שנאמר: "זכור את יום השבת לקדשו", כלומר, זכרהו זכירת שבת וקידוש. ולגודל חשיבותה ומעלתה של זכירה זו, הצריכו לאומרה על היין. (שבת ב ט) [הלכות קידוש וכו' נביא בעז"ה בגליונות הבאים].

בשבת שבו היו הלויים אומרים בבית המקדש שאומרים בכל יום קודם המזמור, אין לו מקור מלבד הספר "זכרון ציון" שייסד לאומרו ע"פ מה שחשב הרמב"ן את זכירת השבת בכל יום למצות עשה, ואף הוסיף לציין כי מצא כן בכתבי האר"י.

כְּמוֹ שֶׁיֵשׁ אֶפְשָׁרוֹת לְהִתְקַדֵּשׁ עַל יְדֵי פְּנֵהָ בְּמַחְשָׁבָה (כמבואר ברמב"ם סוף הלכות מקוואות), כִּדְּשֵׁת שַׁבַּת קִדְּשׁ, בְּמַחְשָׁבָה, בְּדַבּוּר וּבְמַעֲשֵׂהָ. יֵשׁ לְכוּן לְהִתְקַדֵּשׁ בְּכֶךָ, וְאִזּוֹ יִרְגִישׁ עֲלֶיךָ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. נִרְאֶה שִׁישׁ כֵּאֵן נְקוּדָה חֲשׂוּבָה. שְׁלֹא מִסְפִּיק לְשִׁמּוֹר שַׁבַּת גַּם בְּמַחְשָׁבָה, דֵּהֵינּוּ שְׁמִירַת שַׁבַּת מִעֲנִינֵי הַחוּל, כִּי זֶה מַחְשָׁבָה לְהִמָּנַע מִעֲבִירוֹת, וְצִרִיךְ מַחְשָׁבָה נוֹסֶפֶת לְהִתְחַזֵּק בְּמִצְוֹת "זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבַּת לְקַדְּשׁוֹ" (שְׁמוֹת כ, ח), דֵּהֵינּוּ שְׁחוֹשֵׁב עַל עֲצָמוֹ כִּי צָד לְהִתְקַדֵּשׁ וְכִיצַד לְהִתְעַלּוֹת. וְכִמוֹ שֶׁהִמְרַבָּה טִהָרָה עַל יְדֵי מַחְשָׁבָה, שְׁחוֹשֵׁב וּמְכוּוֹן לְהִטְהַר הַרִי זֶה טִהוֹר, כְּמִבּוֹאֵר בְּרַמְבַּ"ם סוּף מִקְוֹאוֹת, כִּדְּהִינּוּ לְהִתְקַדֵּשׁ וְלְהִתְעַלּוֹת מִקְדוּשַׁת הַשַּׁבַּת עַל יְדֵי דְבָקוֹת בְּתַפִּילָה, בְּשִׁירָה וּבְלִמּוּד הַתּוֹרָה, בּוֹדָאֵי שִׁירָגִישׁ הַתְּעַלּוֹת מִיּוֹחַדַּת בְּשַׁבַּת קוֹדֶשׁ, וְזֶה בְּגֵדֵר מִצְוֹת צְרִיכוֹת כּוֹוֹנָה (אוֹר"ח סִימָן ט).

ולפי מה שכתב בשדי חמד בכללים בעניין מצוות צריכות כוונה (מערכת מ אות עד) שגם במצוות לא תעשה צריך לכוון לצאת ידי חובה, אם כן גם במצוות "שמור את יום השבת", דהיינו לא תעשה של שבת קודש יש לכוון לקיים המצוה מהתורה. ומכאן למד בספר אוצר המצוות שיש לכוון לפני קבלת שבת קודש לקיים מצוות לא תעשה של שמירת שבת קודש, והבן.

ובזה מובן מאמר חז"ל (פסחים קה.) כבוד יום קודם לכבוד לילה. ולמה? ובספר הנחמד שיח יצחק (עמ' סג) תלמיד המשגיח הגדול הגר"י לוינשטיין זיע"א מביא שהפסוק "שמור" זה בלילה, שערבית כנגד בריאת העולם זכר למעשה בראשית [שמזכירים בתפילת עמידה "ויכולו" בריאת העולם]. אבל "זכור" זה ביום, שזה כנגד עם ישראל שקיבלו התורה וזכו לשבת קודש, ומקיימים וזוכרים השבת בקום ועשה. וזה כבוד יום, שבשחרית מבואר בתפילה על עם ישראל שקיבלו תורה והם עושים בפועל את שבת קודש [כמו שנאמר: ישמח משה במתנת חלקו וכו' שני לוחות אבנים הוריד בידו]. ולכן קדושת היום גדולה מהלילה, עי"ש.

וזה דומה לגמרא (פסחים עא.) שמיעטו מפסוק את ליל יום טוב ממצות שמחה, עי"ש. ואיך שיהיה זכירת שבת קודש בקום ועשה, במחשבה טובה, מוסיפה עליה רוחנית. בזוהר הקדוש (פרשת אמור) מאריך, שאפילו בע"ח מקבלים על ידי השבת שעוברת עליהם, וכל שכן אנחנו. ועל ידי זכירת שבת וכוונה להתקדש, בודאי שזה יוסיף דרגות ברוחניות, ואשרינו. ולכן יש רק "נשמה יתירה", אין גוף שיש בו תוספת לשבת, רק נשמה יתירה לקבל רוחניות, ואם ביום חול יש מצוה לזכור את השבת, על אחת כמה וכמה שביום שבת יש לזכור עמוק מאוד את קדושת השבת ולהתעלות ברוחניות.

יש לכם סיפור אישי? שילחו למייל kun.y@inn.co.il ובעז"ה א"ה נפרסם את הסיפור כאן

הערות, הארות, הצעות, תגובות וכדו' ניתן לשלוח למייל kun.y@inn.co.il

וכן כל מי שרוצה לקבל את העלון למייל מידי שבוע שיישלח בקשת הצטרפות למייל הנ"ל

שאלה לפרשת השבוע

"אלה תולדות נח נח" (א, יא)
מדוע הפסוק מזכיר את שמו של נח פעמיים ברציפות?

בין הפותרים נכונה תוגרל הקדשה על ארבעה גליונות, שם הזוכה יפורסם בגליון הבא בעז"ה. את התשובות ניתן לשלוח למייל kun.y@inn.co.il עד יום שלישי בשעה 16:00 (תשובות שיגיעו אחרי הזמן לא ישתתפו בהגרלה!) יש לציין את שמו של השולח ובסוגרים איזה הקדשה רוצים (לע"מ/ להצלחת/ לרפואת/ לזיווג הגון/ וכו', ופלונית/ בן פלונית). בעז"ה נביא מהתשובות בגליונות הבאים.

תשובות לחידה מעלון "מעין הפרשה" פרשת בראשית

שבוע שעבר שאלנו: כתוב "עץ פרי" מדוע התורה לא הזכירה עץ סרק? יתכן שעץ סרק נכלל בעץ פרי, וכיצד?

- א. משה קליגר שלח לנו רעיון יפה: בתחילה כל העצים נתנו פרי. זו לא בריאה בפני עצמה לאחר שנתקלה האדמה חלק מהעצים הפסיקו להוציא פירות ומאז יש חלוקה לסרק ולפרי.
 - ב. אפריים פרנקל שלח: כאשר הקב"ה ציווה על האדמה להוציא "עץ פרי" – שיש טעם בעץ עצמו, ובנפרד "עושה פרי". אם האדמה הייתה עושה כציווי הקב"ה, גם לעצי הסרק היה טעם, אלא שלא היו להם פירות. אבל יוצא מכך שעצם הציווי להוציא עצי הסרק נאמר לאדמה, אלא שהיא הייתה אמורה להוציא אותם באופן שלעץ עצמו יהיה טעם, וזאת האדמה לא עשתה.
 - ג. ה"אוזנים לתורה" משיב: העץ עצמו נחשב כפרי. שהרי מעצי סרק מיצרים לאחר כריתתם דברים רבים, כגון: בתיים, רהיטים, עצים להסקה ולבשול. ומקשה ה"אוזנים לתורה" מה בכל אפן ההבדל בין עצים אלו לעצים שנותנים פרות? ומשיב ה"אוזנים לתורה" עצי פרי נותנים את פרותיהם כשהם עדין מחוברים לאדמה, וכך מביאים תועלת בכל מהלך חייהם, ומגדלים כ"עץ עושה פרי. עצי סרק, לעמת זאת, מביאים תועלת רק בסופם, לאחר שהם גדלים ועבים וכורתים אותם. לכן הם מגדלים רק כ"עץ פרי", שהעץ עצמו הוא הפרי.
- הזוכה לפרשת בראשית בהקדשות על ארבעה עלונים: משה קליגר

התורה תמימה כותב:

ועץ עושה פרי. לרבות אילני סרק⁽¹⁾ (ירושלמי כלאים פ"א ה"ז).

ב. (מו) נודייק מה שצנזוי כתיב תולא
הארץ עץ פרי עושה פרי, ובמעשה כתיב שהוליא
עץ עושה פרי ודריש לרבות שאפילו עץ סרק עשה
פרי, והיינו שגם אילני סרק עשו פירות. ומה שבאמת
עשתה הארץ רן יבואר לפנינו לקמן בפסוק ארורה
האדמה בעבורך, יעו"ש וצפירש"י כאן. ובעל פני
משה כאן בירושלמי הבין דהפי' לרבות אילני סרק
שהוליא הארץ גם אילני סרק, ופי' זה תמוה מאד,
שהרי דרשא זו באה גם צנז"ר כאן ס"פ ה', ושם
פירש המ"ר עלמו דרשא זו בזה"ל, אפילו אילני
סרק עשו פירות, ונ"ע.

בין הפותרים את הקושיה של ה"תורה תמימה" תוגרל הקדשה על ארבעה גליונות, שם הזוכה יפורסם בגליון הבא בעז"ה. את התשובות ניתן לשלוח למייל kun.y@inn.co.il עד יום שלישי בשעה 16:00 (תשובות שיגיעו אחרי הזמן לא ישתתפו בהגרלה!) יש לציין את שמו של השולח ובסוגרים איזה הקדשה רוצים (לע"מ/ להצלחת/ לרפואת/ לזיווג הגון/ וכו', ופלונית/ בן פלונית). בעז"ה נביא מהתשובות בגליונות הבאים.

עלון מוקדש למשה קליגר לכבוד יום הולדתו